

Ks. STANISŁAW WŁODARCZYK

ZASADNICZE KIERUNKI BADAŃ BIBLIJNYCH KS. STANISŁAWA GRZYBKA

Pewne daty w życiu Profesorów znanych i cenionych nie tylko w Polsce ale i za granicą stanowią okazję do uczczenia ich Osoby i ukazania przynajmniej zasadniczych kierunków ich naukowych badań. Taką okazją jest 50-lecie kapłaństwa i pracy naukowej Księdza Profesora Stanisława Grzybka. To chyba nie częsty zbieg takich dat.

W niniejszym artykule pragniemy ukazać na podstawie bogatego dorobku naukowego liczącego 249 pozycji¹, a obejmującego prawie wszystkie dziedziny wiedzy biblijnej tak Starego, jak i Nowego Testamentu, niektóre tylko kierunki badań Autora. Wśród nich można by wymienić: kierunek egzegezyjno-badawczy, egzegezyjno-homiletyczny, kierunek badań związanych z pojęciem i metodą teologii biblijnej, z historią zbawienia, z kerygmatycznymi wartościami Pisma św.

1. KIERUNEK EGZEGETYCZNO-BADAWCZY

Ten kierunek badań dał znać o sobie już we wczesnym okresie działalności Ks. Prof. St. Grzybka. Wskazują na to badania nad rekonstrukcją tekstu pieśni Debory (Sdz 5)², którą krytyka literacka zalicza do najstarszych fragmentów Biblii hebrajskiej. Dalszym ciągiem tegoż kierunku badań są przekłady z obszernymi komentarzami i wstępami historyczno-krytycznymi czterech ksiąg Starego Testamentu: Księgi Tobiasza, Judyty, Estery i Hioba. Przekład z komentarzem pierwszych trzech ksiąg (Tb, Jdt, Est) ukazał się w serii "Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu" (red. S. Łach) na KUL-u³. Te same księgi: Tobiasza, Judyty i Estery zostały przygotowane dla Biblii Tynieckiej (Tysiąclecia)⁴. Księga Hioba wraz z przekładem i komentarzem ukazała

się w Piśmie Świętym Starego Testamentu wydany w Poznaniu (Biblia Poznańska)⁵. W przygotowaniu jest przekład ze wstępem historyczno-krytycznym i komentarzem ksiąg: Jozuego, Sędziów, Rut. Tutaj trzeba zaznaczyć, że praca badawcza nad księgami: Tobiasza, Judyty i Estery nie zakończyła się - badania idą dalej, ukazując ich (tych ksiąg) rodzaje literackie⁶, teologię⁷ i inne ich cechy⁸.

2. KIERUNEK EGZEGETYCZNO-HOMILETYCZNY

By przybliżyć zbawcze orędzie tekstu biblijnego, za pośrednictwem którego przemawia Bóg w każdej epoce i do każdego człowieka, a zarazem spełnić polecenie Soboru Watykańskiego II, który nakazuje, aby "obficie niż dotychczas zastawiać dla wiernych stół słowa Bożego" (KL 51), Ks. Profesor St. Grzybek od wielu lat publikuje liczne homilie do codziennych, niedzielnych i świątecznych czytań mszalnych⁹. Na szczególną uwagę zasługują tutaj dwa zbiory homilii *Wierście w Ewangelię*, i ostatnio wydane homilie na rok "C" *Z obfitości serca mówią usta*¹⁰, oraz zbiór homilii do codziennych czytań ewangelicznych będący wspólnym dziełem ks. prof. St. Grzybka, ks. prof. J. Kudasiewicza i ks. dra T. Olszańskiego *Biblia na co dzień*¹¹. O aktualności i potrzebie takich homilii świadczy fakt już trzech kolejnych wydań *Biblia na co dzień*.

Ten kierunek egzegezy nie jest łatwiejszy, jak mogłoby na pozór się wydawać, od egzegezy czysto naukowej. Wymaga on również rzetelnej egzegezy tekstu biblijnego i jego teologii. Buduje on pomost między orędziem biblijnym, a współczesnym człowiekiem. Za to budowanie pomostu są wdzięczne Księdzu Profesorowi rzesze kapłanów, osób świeckich, które na co dzień pragną czerpać ze stołu słowa Bożego.

3. KIERUNEK BADAŃ NAD POJĘCIEM I METODĄ TEOLOGII BIBLIJNEJ

Jak wiemy, teologia biblijna jest dyscypliną stosunkowo młodą. Jej rozwój przypada na pierwszą połowę XX w., chociaż historycy egzegezy widzą jej początki w słynnym wystąpieniu J. P. Gablera (1787). Stąd egzegeci wypracowali i wypracowują wiele metod, którymi posługują się w opracowywaniu teologii biblijnej Starego i Nowego Testamentu. Do ich szeregów włączył się Ks. Profesor St. Grzybek. Na Sympozjum Biblistów Polskich w Rokitnie w 1984 r. przedstawił wyniki badań egzegetów zachodnich i własne w tej dziedzinie¹². Prezentując opinie egzegetów zajmuje wobec nich stanowiska, wskazując na zalety i niedociągnięcia danej hipotezy i proponując własne rozwiązanie. Dla przykładu warto przytoczyć stanowisko Ks. Profesora wobec jednej z najczęściej i najbardziej reprezentowanych metod teologii biblijnej, tzw. metody opisowej, lub inaczej nazywanej strukturalną. Według zwolenników tej metody tylko wtedy można wydobyć z Biblii jej teologiczną treść, jeśli czytając ją dowiemy się z niej, co dany tekst oznaczał wtedy, gdy autor natchniony pisał,

a nie to, co ten tekst dziś znaczy. Zdaniem Ks. Profesora ta metoda jest o tyle słuszna, że bada wszystkie okoliczności powstania tekstu, biorąc w rachubę środowisko, w którym tekst powstał i korzeniami tkwi w historii. Elementy konstytutywne religii Izraela wydobywa z faktów i wydarzeń, które tę religię tworzą¹³. Pewne niebezpieczeństwo tej metody leży w tym, że wychodząc niekiedy z przesłanek filozoficznych, a nawet z założeń teologii dogmatycznej, może narzucić Biblii swój styl myślenia i rozumowania, może stworzyć strukturę teologiczną Biblii, podobną do współczesnej struktury teologii ogólnej¹⁴.

4. KIERUNEK BADAŃ NAD POJĘCIEM I METODĄ HISTORII ZBAWIENIA

Ks. Profesor St. Grzybek również w tej nowej gałęzi wiedzy biblijnej jaką jest historia zbawienia, której wykłady na fakultetach i w seminariach duchownych nakazał wprowadzić Sobór Watykański II, ma swoje osiągnięcia¹⁵. Jak każda nowa dziedzina wymaga samookreślenia się i metody. Dziś jest jeszcze trudno podać właściwą definicję historii zbawienia, są tylko mniej czy więcej udane próby jej opisu. Ks. Profesor przedstawił próby wielu egzegetów i teologów, a zarazem proponuje jej własny opis: "historia zbawienia jest sumą pewnych konkretnych wydarzeń, zdziałanych przez Boga, powiązanych ze sobą w organiczną całość i ocenianych w świetle wiary, poprzez którą Bóg pragnie zrealizować zbawienie człowieka"¹⁶. Przy ustalaniu pojęcia historii zbawienia Ks. Profesor analizuje najpierw sam termin "historia", a potem termin "zbawienie", dochodząc do wniosku, że to zbawienie dokonuje się w ramach historii, że Bóg wkracza w tę ludzką historię. A "gdy nadeszła pełnia czasu, zesłał Bóg Syna swego, zrodzonego z niewiasty..." (Ga 4, 4), tenże Syn wchodzi w dzieje historii. Stąd rysują się dwie koncepcje historii zbawienia: teocentryczna i chrystocentryczna. Ks. Profesor ukazuje, że najgłębszy teologiczny wymiar wszystkich tematów teologicznych Biblii można zauważyć uwzględniając jedność i ciągłość dziejów zbawienia.

5. AKCENTOWANIE EGZYSTENCJALNYCH I KERYGMATYCZNYCH WARTOŚCI PISMA ŚW.

Ks. Prof. St. Grzybek akcentuje w swoich publikacjach egzystencjalne wartości Pisma św.¹⁷, wskazując na jego znaczenie w życiu Kościoła, posłudze kapłańskiej i życiu każdego chrześcijanina. Chce przez to wprowadzić każdego człowieka w żywy świat Biblii. Biblia jest dla niego ciągle żywa, dlatego ukazuje w świetle objawienia Bożego cechy Boga żywego i człowieka w perspektywie jego wiecznego powołania¹⁸. Ponadto Ks. Profesor uwypukla kerygmatyczne czyli zbawcze wartości orędzia biblijnego, które mają uniwersalny charakter i są kierowane do wszystkich ludzi i wszystkich czasów¹⁹.

Na linii przedłużenia tych kierunków badań Ks. Prof. St. Grzybka są liczne prace magisterskie (ponad 100), prace licencjackie (22) i prace doktorskie

(26). Aby pomóc wszystkim zajmującym się studiami biblijnymi Ks. Profesor wydał *Polską Bibliografię Biblijną za lata 1931 - 1965* (Warszawa 1968), a także poprzez liczne recenzje (ponad 60) prac egzegetów zachodnich pragnie zapoznać z aktualnymi badaniami egzegezy światowej, a w konfrontacji z polskimi osiągnięciami znaleźć wspólną linię badań.

W tej bogatej problematyce badań Ks. Profesorowi przyświeca jedna myśl, aby "obficie niż dotychczas zastawiać dla wiernych stół słowa Bożego" (KL 51).

PRZYPISY

1. Zob. T. M a t r a s, *Bibliografia publikowanych prac Ks. prof. dra hab. Stanisława Grzybka*, RBL 5/1980/, s. 291 - 297; t e n ż e, *Przyszedł*, aby służyć, Niedziela Rok XXX, nr 49/1988/, s. 7.
2. Zob. S. G r z y b e k, *Rekonstrukcja tekstu pieśni Debory* (Sdz 5), RBL 8/1955/, s. 1 - 5.
3. Zob. S. G r z y b e k, *Księga Tobiasza, Judyty i Estery. Wstęp, przekład i komentarz*, w: *Pismo Święte Starego Testamentu* (VI, s. 1 - 3), Poznań 1963.
4. *Księga Tobiasza, Judyty i Estery. Wstęp i przekład*, w: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Poznań 1980, s. 447 - 483.
5. *Księga Hioba. Wstęp, przekład i komentarz*, w: *Pismo Święte Starego Testamentu* (red. M. Petera), Poznań 1975, s. 401 - 468.
6. Zob. S. G r z y b e k, *Rodzaje literackie księgi Tobiasza*, RBL 1/1963/, s. 36 - 42.
7. T e n ż e, *Teologia Księgi Estery*, RBL 4/1962/, s. 203 - 214.
8. T e n ż e, *Religijny czy świecki charakter Księgi Estery*, RBL 1/1962/, s. 18 - 28.
9. Zob. T. M a t r a s, *Bibliografia.....*, dz.cyt.
10. Wydało Polskie Towarzystwo Teologiczne, Kraków 1988.
11. Wydało Polskie Towarzystwo Teologiczne, Kraków 1975¹.
12. Zob. S. G r z y b e k, *Metodologia teologii biblijnej*, RBL 2/1985/, s. 89 - 99.
13. *Tamże*, s. 93.
14. *Tamże*, s. 95.
15. Zob. S. G r z y b e k, *Zarys historii zbawienia*, RBL, 4 - 5/1967/, s. 209 - 218; t e n ż e, *Pismo Święte historią zbawienia*, w: *Idee przewodnie soborowej konstytucji o Objawieniu Bożym*, Kraków 1968, s. 89 - 120; t e n ż e, *Koncepcja posoborowej teologii jako teologii zbawienia*, *Znak* 1/1974/ s. 19 - 28.
16. Zob. *Pismo św.*, s. 97.
17. Zob. S. G r z y b e k, *Liturgia Słowa Bożego*, RBL 1/1965/, s. 46 - 48; t e n ż e, *Znaczenie i rola Pisma św. w życiu i pracy kapłańskiej*, *Częstochowskie Wiadomości Diecezjalne* 12/1958/, s. 489 - 501; t e n ż e, *Pismo św. w życiu katolika*, RBL 2/1952/, s. 74 - 81.
18. Zob. S. G r z y b e k, *Rozwój idei Boga w Piśmie św.*, w: *Bóg-Dekalog-Błogosławieństwa-Modlitwa*, Kraków 1977, s. 19 - 27; t e n ż e, *Obraz Boga w Starym Testamencie*, RBL 1/1977/, s. 2 - 18; t e n ż e, *Objawienie a człowiek*, RBL 4/1952/, s. 343 - 351; t e n ż e, *Problem pochodzenia człowieka w świetle egzegezy biblijnej*, RBL 2/1959/, s. 113 - 125; t e n ż e, *Antropologia Psalmu 8*, STV 1/1979/, s. 33 - 42.
19. Zob. S. G r z y b e k, *Kerymatyczne wartości Pisma Świętego*, RBL 1/1978/, s. 1 - 9; t e n ż e, *Kerymatyczne pochwały Jozuego na podstawie Syr 46, 36 - 41*, RBL 3/1972/, s. 73 - 80.